

KAKO REŠEVATI NASILJE V VZGOJNO-IZOBRAŽE- VALNIH INŠTITUCIJAH?

Vlasta
Nussdorfer,
generalna
sekretarka
Društva Beli
obroč
Milan Krajnc
Pavlica, Sirius.si

Odgovornosti učitelja in učenca?

POVZETEK

Ko govorimo o nasilju v šoli, vedno pomislimo na kakšen dogodek, ki nas je še posebej razburil. V minulih letih smo večkrat slišali, da učitelji niso kos mladim, ki so v šolah nasilni; tako do njih kot tudi do sovrstnikov. Sledijo razprave, sklicujejo se »trenja«, mediji poročajo o dogodkih in ljudje jih komentirajo. Kje so vzroki, kaj narediti, ali ima učitelj dovolj pooblastil, ali je zatajila šola ali dom? Prispevek, ki ima namen odpreti javno diskusijo na temo nasilja v vzgojno-izobraževalnih institucijah, je nastal na podlagi izkušenj avtorjev. Vlasta Nussdorfer se z nasiljem srečuje že vrsto let kot višja državna tožilka in generalna sekretarka Društva Beli obroč. Milan Krajnc Pavlica ima večletne pedagoške izkušnje, sedaj pa se ukvarja z odstranjevanjem vzrokov za tovrstne težave.

Ključne besede: nasilje, vzgojno-izobraževalne institucije, otroci, starši, učitelji

Vse polno je razprav, dilem in razhajanj, ko v javnosti razglabljamo o nasilju v vzgojno-izobraževalnih institucijah. Ali so zanj odgovorni starši, ki ne znajo vzgajati otrok, ali učitelji le še posredujejo znanje in nič več ne vzgajajo, ali sta za povečano nasilje kriva družba in čas, v katerem živimo. Kdo je odgovoren, kdo naj ukrepa in predvsem, kako naj vsi skupaj pri pojavu nasilja ravnamo. Če je šola drugi dom, potem naj bi tudi v njej veljala določena pravila. Ko govorimo o starših in otrocih, vedno poudarjamo, da je najpomembnejši prístni odnos, veliko pogovorov, učenje ob dobrih zgledih, doslednost in iskanje pomoči, če smo prišli do točke, ko ne najdemo poti naprej in ne znamo razložiti dogodkov za nazaj. Vzgoja otrok se ne začne z dnem, ko odidejo v šolo.

Začne se takoj, ko se otrok rodi, ko dobi dom, tak ali drugačen. Začuti toplino ali odklanjanje, sliši hrup, prerekanje, dobiva udarce, četudi posredno, preko enega izmed staršev. Najhujši so seveda psihični.

To je nasilje, ki ga ne moremo prav opredeliti, pa ga vsi čutimo in opazimo ter ga je najtežje zaježiti. Otroci dandanes zelo zgodaj odidejo od doma, vsaj za del dneva. Oddani so v vrtec, kasneje stopijo v šolo in po tej poti hodijo dobršen del življenja. Najprej obvezno šolanje, nato s študijem nadaljujejo, učimo se pa tako celo življenje.

Če starši ne opazijo velike odtujenosti, velikih problemov, morebitne zasvojenosti in tudi kaznivih dejanj, ki pri mladih pravz-

Kdo je odgovoren za pojave nasilja v šolah, družinah, v družbi nasploh?

Nekateri učitelji hitro ugotovijo, da ne bodo zmogli vzpostaviti reda v razredu s pomočjo znanja in odnosa, zato uporabijo edino orodje, ki ga imajo in ki lahko učence prizadene, to so ocene. Tako prične učitelj »biti« boj z učenci preko ocenjevanja in z grožnjami. V določenem trenutku si res ustvari red v razredu, toda če so učenci mirni v razredu, še ne pomeni, da so tudi sproščeni in uživajo v njegovem predavanju.

zornost učencev in dijakov, tudi mirne ure pouka.

Predvsem pa je za mlade nujna pohvala. Če-tudi majhna in skromna, ker si večje še ne zaslužijo, je ta prvi korak. Tudi za tistega, ki je morda danes le malo boljši od včeraj. Začutil bo, da je naredil korak, da pričakujemo še več in potrudil se bo.

Seveda pa so tudi izjeme, ki jih ne more obvladati nihče od učiteljev, ker gre za na nek način »bolne« otroke. Gre za prizadeto psiho in osebnost, ki se razvija v disocialno smer. Tu nastopijo strokovnjaki, od psihologov do psihiatrov. Pokličimo jih na pomoč. To pomeni, da obvladamo zadeve in nismo odgovodali. Strokovnjak pa bo tisti, ki bo znal presoditi, kaj narediti v dani situaciji. Nikoli, prav nikoli, si ne zatirnimo oči z besedami: jutri bo v drugem razredu ali na drugi šoli in ne bo več moj problem. Če ne bo vaš problem, bo problem nekoga drugega, problem družbe.

Večina učiteljev se izgovarja na vedno več pravic, ki jih imajo učenci, ter na slabo vzgojo, ki jim jo nudijo starši. Vendar če izhajamo iz teorije izbire, ki pravi, da je vsak sam odgovoren za svoje težave, lahko vidimo, da bi sami učitelji lahko veliko naredili za zmanjšanje nasilja do njih.

Praksa kaže, da je samopodoba učiteljev zelo slaba. Šok doživijo predvsem mladi učitelji. S pedagoških fakultet prihajajo predvsem strokovnjaki s tistega področja, ki ga študirajo, in ne strokovnjaki za podajanje znanja. Tako pri-

dejo v razred v prepričanju, da imajo veliko znanja in da jih učenci ne morejo 'nadvladati'. Ko ugotovijo, da svojega znanja ne znajo podati tako, da bi jih učenci razumeli, pred učenci izpadejo kot »učitelji, ki ne znajo predavati«. Tako učenci pričnejo ignorirati učitelja in postanejo za učitelja moteč dejavnik. V tistem trenutku učitelj doživi 'psihološki šok', saj so njegovi pričakovani ideali popolnoma drugačni od realnosti, s katero se je srečal. V trenutku pade njegova samopodoba, postopoma pa še spoštovanje do njega kot avtoritete. Ker je učitelj uporabil silo, da si je ustvaril avtoriteto, se ta 'sila' pri učencih različno odraža. V vsakem primeru v učencih vzpodbudi nasilno razmišljanje. Ker imajo učenci različne vzorce iz svojih družin, se pri nekaterih to kasneje odraža kot nasilno dejanje.

Učitelji bi si pri svojem študiju in delu morali pridobiti več komunikacijskih spretnosti, predvsem pa učence povezovati v timsko delo. Z njimi bi morali graditi na odnosu in konflikte reševati tako, da učenec sploh ne bi dobil občutka, da je bil kaznovan.

Če bo torej vsak reševal problem takoj, ko bo nastal, bo veliko možnosti, da bomo skupaj zmogli. In ravno učitelji in vzgojitelji s svojim vzorom lahko največ naredijo.

Avtoriteta in spoštovanje izhajata iz samopodobe učiteljev.

Če predavamo z dušo in srcem, če skušamo mladim prikazati pomen tistega, kar jih učimo, če jih motiviramo in tudi primerno nagradimo, potem so obeti za uspeh večji.